

מה קורה ביום שאחרי החוויה הגדולה

יום אחרי המעמד הגדול בהיסטוריה, הטקסט עובר בלי הכנה לשור שנגח ולשומר שאיבד פיקדון. מי שמבין שהמבחן האמיתי הוא בהתנהלות היומיומית מפסיק לחכות לרגעים הגדולים.

שמות כ"א, א' – כ"ד, י"ח · פרשה 18 מתוך 54

מה קורה בפרשה

הפרשה נפתחת באות אחת שמחברת אותה לקודמתה: **"וְאַלֶּהֱמַשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לִפְנֵיהֶם"**. חז"ל דייקו – ו"ו החיבור. מה שבא עכשיו אינו נספח למעמד הר סיני, הוא המשכו הישיר.

ומה בא עכשיו? חוקי עבד עברי, נזקי גוף, שור שנגח, בור שנפתח ברשות הרבים, ארבעה שומרים, גנב שנתפס, הלוואה בריבית, ומשכון של עני. **אחרי הברקים והקולות – דיני ממונות.**

ובתוך רשימת החוקים היבשה חבויים כמה מהמשפטים החדים בתורה: **"וְגֵר לֹא תֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ, כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם"**. "כל אלמנה ויתום לא תענון". "אם חבול תחבול שלמת רעך – עד בוא השמש תשיבנו לו". הפרשה נחתמת בברית: העם עונה "נעשה ונשמע", ומשה עולה להר לארבעים יום.

וְגֵר לֹא תֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ – כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.

שמות כ"ב, כ' · הנימוק אינו מוסרי מופשט אלא זיכרון פרטי

שלוש נקודות

- נזק הוא אחריות, לא מזל רע.** מי שכרה בור ולא כיסה משלם – גם אם לא התכוון. חברה שמכירה רק בכוונה רעה משאירה את רוב הנפגעים בלי כתובת.
- הגנה מיוחדת למי שאין לו קול.** גר, אלמנה ויתום מוזכרים במפורש, עם נימוק אישי: "כי גרים הייתם". החוק לא מסתפק באיסור – הוא מזכיר לך שהיית שם.
- אין להטות דין בשביל החלש יותר.** "ודל לא תהדר בריבו" – גם רחמים אינם עילה לעוות משפט. צדק שמכופף את עצמו לטובת מי שמעורר אהדה מפסיק להיות צדק.

העם · הבוקר שאחרי סיני

עיון

כולם זוכרים את ההר. מעטים שמים לב שמיד אחריו מדובר על נזקי שור.

תארו לעצמכם את הרצף. אתמול היה המעמד הגדול ביותר שאדם חווה: הר בוער, קולות, קול מן השמיים. היום בבוקר פותחים את הטקסט ומגלים דיון מפורט על מה קורה אם שור של אדם אחד נגח פרה של אדם אחר.

זה נראה כמו נפילה חדה, אבל התורה מחברת את שני הדברים באות אחת. **"וְאַלֶּהֱמַשְׁפָּטִים"** – אלה, ולא זולתם, הם מה שקיבלנו שם. הרגע הגדול לא היה השיא; הוא היה ההקדמה.

ההתרוממות היא לא ההישג – היא הדלק. וכמו כל דלק, השאלה היחידה שחשובה היא לאן נסעת איתו. אדם שחווה משהו גדול ולא שינה שום דבר בהתנהלות היומיומית שלו, לא באמת היה שם.

מושגים בפרשה

עבד עברי

לא עבדות אלא הסדר לפירעון חוב: שש שנים ויוצא. אסור להעביד אותו בעבודות מבזות, ואם המעביד יש לו כרית אחת – היא שלו.

עין תחת עין

אחד הפסוקים שהובנו הכי לא נכון. **המסורת פירשה אותו מאז ומעולם כתשלום ממון**, ולא כפגיעה בגוף.

ארבעה שומרים

התורה מבחינה בין ארבעה סוגי שמירה – חנים, שכר, שוכר ושואל – ולכל אחד רמת אחריות אחרת.

בבא מציעא ל"ע"ב

בגמרא

לא חרבה ירושלים אלא שדנו בה דין תורה – ולא לפני משורת הדין.

אמירה שנשמעת כמעט בלתי אפשרית. איך אפשר לומר שעיר נחרבה בגלל שפסקו בה לפי החוק? והתשובה שהגמרא נותנת חדה: **שהעמידו דבריהם על דין תורה, ולא עשו לפני משורת הדין.**

כלומר: כולם היו בזכותם המלאה. כל אחד קיבל בדיוק מה שמגיע לו על פי הספר. ואף אחד לא ויתר סנטימטר אחד מעבר לזה.

ומה יוצא לנו מזה: בכל בית ובכל צוות יש רגעים שבהם אתם צודקים לגמרי. הוא איחר, היא לא סיימה, מגיע לכם. וזו בדיוק הנקודה שבה נקבע איזה מקום זה יהיה. **ארגון שבו כולם עומדים על הדין המדויק שלהם הוא ארגון שאיש לא רוצה להישאר בו – גם אם אין בו שום עוול.** ומי שנותן פעם אחת יותר ממה שחייב, מגלה שזה נזכר לו שנים אחר כך, בדיוק ברגע שהוא יזדקק למשהו.

רבי משה פיינשטיין · ניו יורק

סיפור

מספר הטלפון של הפוסק הגדול בדור הופיע במדריך הטלפונים.

רבי משה פיינשטיין היה מגדולי הפוסקים במאה העשרים, ואילו הופנו השאלות המורכבות ביותר בעולם. ובכל זאת, המספר שלו לא היה חסוי, והוא נהג לענות לשיחות בעצמו – כולל בשעות לא נוחות, וכולל לשאלות פשוטות לגמרי של אנשים פשוטים לגמרי.

מסופר שכשניסו לסנן עבורו את הפניות, סירב. **אדם שמתקשה בשאלה, אמר, אינו יודע אם היא גדולה או קטנה. הוא רק יודע שקשה לו.**

זה בדיוק מה שהפרשה שלנו עושה. אחרי הר סיני היא לא ממשיכה לגבהים – היא יורדת לשור, לבור, לבגד של עני שצריך להחזיר לפני השקיעה. מי שמדד את גדולתו לפי גובה הנושאים שהוא עוסק בהם, פספס בדיוק את מה שנאמר שם.

מבט קדימה

בסוף הפרשה עונה העם שני מילים שנעשו מפורסמות: **"נעשה ונשמע"**. הסדר מוזר – קודם נעשה, ואחר כך נבין. חז"ל התפעלו מזה מאוד.

אבל יש כאן גם עצה מעשית לגמרי. הרבה מאיתנו מחכים להבין לפני שנשנה – לחכות שנרגיש מוכנים, שנבין למה זה חשוב, שהמוטיבציה תגיע. וההיגיון הזה נשמע נכון והוא כמעט תמיד מוביל לשום מקום. **אנחנו לא מבינים ואז עושים. אנחנו עושים, ומתוך זה מבינים.** וזה נכון גם לשבוע הקרוב.

כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע.

שמות כ"ד, ז' · קודם עושים, ומתוך זה מבינים

התוספת

בגובה העיניים · בינך לבין הזולת · אבות ה', ט"ז

מה שמחזיק קשר גם כשמשתנה הכול

יש קשרים שמתפרקים ברגע שהדבר שהחזיק אותם נעלם, ויש כאלה ששורדים הכול. משנה אחת מסבירה את ההבדל – ומי שמפנים אותו מבין למה חלק מהקשרים שלו נגמרו, ואיך לבנות כאלה שישארו.

כל אהבה שאינה תלויה בדבר – אינה בטלה לעולם.

אבות ה', ט"ז

לקחת מזה: חשבו על קשר אחד שיקר לכם, ושאלו: **על מה הוא עומד?** ואז עשו השבוע מחווה אחת קטנה דווקא כלפי מישהו שאין לכם "מה לקבל" ממנו – טלפון, ביקור, מילה טובה. **אלה הקשרים ששורדים הכול; שווה להשקיע בהם דווקא כשאין תמורה.**

בקרו באתר binathalev.co

בינת הלב הוא אתר לימוד יומיומי – פרשת השבוע, אגדות חז"ל וחוכמה יהודית בשפה של היום. בכל עמוד הקונפליקט האנושי שמאחורי הטקסט, ובסופו דבר אחד מעשי לקחת אל השבוע. עזר לימודי בלבד. הסיפורים מסופרים בלשון חופשית – יש לעיין במקור. פרקי העיון אינם ציטוט מן המקורות; הפוסקים ודברי חז"ל מובאים בשמם.

טעון גניזה